

Gyeppek természetességének és üdeségének hatása a hüllőfajok denzitására a rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*) kiskunsági élőhelyein

Ladnyik Zsolt

Természetvédelmi mérnöki alapképzési szak, Nappali munkarend

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető: Dr. Malatinszky Ákos, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Külső témavezető: Dr. Mizsei Edvárd, tudományos munkatárs, Debreceni Egyetem, Metagenomikai Intézet

A rákosi vipera egykor elterjedt mérgeskígyója volt térségünknek, de mára az élőhelyeit érő destruktív antropogén tevékenységek miatt jelentősen visszaszorult. Az alfaj védelmét szolgáló LIFE projekt keretében egy hüllőmonitorozási program zajlik a Kiskunsági Nemzeti Park bugaci és peszéradaci részterületein. E helyszíneken a gyepet különböző intenzitással érték emberi hatások a múltban, emiatt természetességük igen eltér egymástól, illetve több, eltérő üdeségű füvesélőhely is megtalálható ezen a két védett területen. Ezen okok miatt kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy a gyeppek természetessége és üdesége hogyan befolyásolja az azokon előforduló hüllőfajok egyedsűrűségét. Ehhez a már említett monitoring eddigi 5 éve során gyűjtött adatokat, illetve az adatgyűjtés helyszínéül szolgáló kvadrátoknak botanikus szakemberek által megbecsült természetességi és üdeségi értékeit használtuk fel. Az elemzéseket R-környezetben, nyílt többszezonos N-mixture modellel folytattuk le. Eredményeink alapján a természetességnek szignifikánsan pozitív hatása volt mind a homoki (*Podarcis tauricus*), mind a fűrgye (*Lacerta agilis*), mind a zöld gyík (*Lacerta viridis*) denzitására. A gyeppek üdesége és a három gyíkfaj hektáronkénti egyedszáma között szintén szignifikáns összefüggéseket találtunk, viszont ezek a hatások különbözőek voltak. A homoki gyík és a fűrgye esetében az irodalmi adatokkal megegyező eredményeket kaptunk: az előbbi a legszárazabb körülményeket preferálta, az utóbbi számára pedig a legnagyobb többletvízhatásnak kitett termőhelyi viszonyok voltak optimálisak. Az üdeség hatása a zöld gyíkra nem volt lineáris: a legszárazabb termőhelyi viszonyok között volt a legnagyobb

denzitása, ami ezután csökkent, majd az üdeségi skála közepe után enyhén emelkedett. Ehhez az eredményhez valószínűleg hozzájárult a taxon generalista volta is. A rézsikló (*Coronella austriaca*) egyedsűrűsége és a gyepek természetessége, valamint üdesége között nem sikerült szignifikáns kapcsolatokat találnunk. Az utóbbi valószínűleg azzal magyarázható, hogy a faj élőhelyválasztását sokkal inkább meghatározza a prédaelérhetőség, mint az általunk vizsgált két változó. A rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*) esetében a természetességnek pozitív, de csak marginálisan szignifikáns hatása volt a hektáronkénti egyedszámmra. Ennek nagy valószínűséggel az az oka, hogy ezen változó ugyan hatással van az alfajra, viszont vannak olyan tényezők, amik jobban meghatározzák az egyedsűrűségét, például a különböző nedvességigényű gyeptársulások együttes, mozaikos jelenléte. Az utóbbi eredményeink is alátámasztani látszanak: az üdeségnek nem lineáris hatása volt a mérgeeskígyó egyedsűrűségére, a predikciók az üdeségi skála közepére, de annak üdőbb irányába eltolódva becsülték a legmagasabb denzitásértékeket.